

Hämeen ruoantuotannon kehittämisen suunnat 2020-luvulla - hanketoimijatapaaminen 2.11.2023 Wisahovi, Hämeenlinna

HÄMEEN LIITTO
Regional Council of Häme

Päijät-Hämeen liitto
The Regional Council of Päijät-Häme

KASVUA
HÄMEESSÄ

Hämeen ruokastrategia 2030

Visio: Kehittyvä, kestävä, kannattava ja kansainvälistyvä
Hämeen ruokasektori (ml. kala)

Ohjelma

- Klo 13.00 Tervetuloa ja esittäytymiset
- Klo 13.20 Hämäläisen ruokatyöpajan tuloksia – Kanta- ja Päijät-Hämeen ruokamaakuntien viestinnällistä profilointia, Susanna Peltonen ja Katja Pethman
- Klo 13.35 Kehittämisen suunnat ennakkokyselyn mukaan, Sanna Lento
- Klo 13.45 Kahvitauko
- Klo 14.15 Yhteisen hämäläisen ruoantuotannon kehittämisen tiekartan muodostaminen, Sanna Lento
- Klo 15.30 Jatkotapaamisten ja -yhteydenpidon toiveet, Susanna Peltonen ja Katja Pethman
- Klo 16.00 Tilaisuus päättyy

Kanta- ja Päijät-
Hämeen ruokamaakuntien viestinnällistä
profilointia ja aluekoordinaatiohankkeiden
esittäytyminen

Susanna Peltonen ja Katja Pethman

Kehys- ja RuokaKoordinaatti-hankkeet (2023-2024)

Maakuntaliittojen rahoittamat alueelliset ruokakoordinaatiohankkeet toteuttavat maakuntastrategiaa ja jalkauttavat Hämeen ruokastrategiaa. Keskeisinä päämäärinä ovat yhteistyön, osaamisen ja avoimuuden edistäminen sekä viestinnän tehostaminen.

[Kehys Päijät-Hämeen ruokastrategian jalkautukselle](#) -hankkeen tavoitteet:

- **Luoda rakenteet** ruokastrategian pitkäjänteiselle koordinoinnille ja jalkautukselle Päijät-Hämeessä.
- **Laatia tilannekuva** ruoka- ja juomasektorin nykytilasta, tarpeista sekä ratkaisuksista.
- **Edesauttaa** toimenpiteiden **oikea-aikaisuutta** ja tulosten **vaikuttavuutta, vuorovaikutusta** sekä **edistää** yli maakunnallista ja valtakunnallista **yhteistyötä**.

Yhteistyöllä ja koordinaatiolla kestävä [ruokajärjestelmän edelläkävijä maakunnaksi](#) -hankkeen tavoitteet:

- **Lisätä** alueen yritysten ja muiden toimijoiden tietoisuutta TKI-toiminnasta.
- **Kehittää** yhteisiä käytänteitä sateenvarjohankkeena.
- Toimijoiden kohtaamiseen ja verkostoitumiseen.
- Tiedon välittämiseksi.
- **Kirkastaa** Hämeen ruokastrategiaa ja ylläpitää tähän liittyvää toimintasuunnitelmaa.
- Alueen osaajien sekä koulutukisen pito- ja vetovoiman varmistaminen.
- **Jakaa** tietoa rahoitushauista kansallisiin ja kansainvälisiin rahoitusinstrumentteihin.

Tuloksia viestinnällisestä profiloinnista

Onnistumiset	Tarpeet	Tavoite
<ul style="list-style-type: none">• Hämäläinen ruokatarina -työpajat. Kanta- ja Päijät-Hämeen toimijat laaja-alaisesti eri ruokasektorin toimialoilta• Päijät-Hämeen viljaklusteri tarjoaa vankan pohjan yhteistyölle• Lisätty tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (TKI-yhteistyö)• Pienten paikallisten keskittymien vahvuus: lähituottajat ja puhtaat maut• Yhteistyö, avoimuus ja yhteen hiileen puhaltaminen• HAMKin opiskelijoilla vahva yhteys ruoka-alan yrityksiin ja siten monipuoliset mahdollisuudet työllistyä, vaikuttaa ja kehittää Kanta- ja Päijät-Hämeen ruokasektoria.	<ul style="list-style-type: none">• Rahoituskanavat tuotteiden brändäämiseen• Brändityön vahvistaminen• Alkutuotannon kannattavuus: hiilensidonta, maaperä, ruokatuotanto• Koko alan arvoketju keskustelelee yhdessä• Yhteinen kalenteri/sivusto, hankkeet, tapahtumat, tiedotus• Oman brändin selkeyttäminen• Kenelle tarinaa kerrotaan: Hämeessä asuville, kuluttajille, matkailijoille• Kuka tarinaa kertoo: yritykset, asiakkaat, maakuntaliitot, kunnat, sidosryhmät• HAMKin opiskelijat sanoittivat yritys yhteistyön merkitystä:<ul style="list-style-type: none">○ Yritysten vahvempi näkyminen osana o piskelua.○ Alueen veto- ja pitovoima työvoiman osalta.○ Hämeen ruoka-alan yritysten esittelyt ja työmahdollisuudet.	<ul style="list-style-type: none">• Selkeä tarina, joka erottuu muista maakunnista.• Kohderyhmän selkeys• Tarina ulottuu koko ruoka-alan arvoketjulle.• ”Laumaannuttaminen” hyödynnetään yhteisen tarinan tukena.• Paikallisuuden esille tuominen.

Kehittämisen suunnat ennakkokyselyn mukaan

Sanna Lento

Hämeen ruokastrategia 2030

[Hämeen ruokastrategia 2030](#) on tehty vuosina 2020-2022. Sen taipaleesta osana Kasvua Hämeessä ohjelmaa löytyy 6.10.2022 tehty [artikkeli](#).

Ruokastrategian visio on: Kehittyvä, kestävä, kannattava ja kansainvälistyvä Hämeen ruokasektori.

SWOT-analyysin mukaan hyödynnettäviä asioita ovat:

- Alueellisen ruokajärjestelmän vahvistaminen, yhteistyö
- Paikallisruuan kiinnostavuus, brändäys
- Jäljitettävyys, kansainvälistyminen, alueellisen ruokaimagon vahvistaminen
- Alkuperä/nimisuoja
- Uudet markkinapotentiaalit, kasvuyrittäjyyden ja innovaatioiden / kokeilukulttuurin tukeminen

Hämeen ruoantuotannon 2023 käynnissä olevat kehittämishankkeet (päivitetty tilannekatsaus 12.12.2023)

Kestävä RuokaHäme -hanke keräsi eri lähteistä tietoa Kanta- ja Päijät-Hämeessä käynnissä olevista ruoantuotantoa kehittävistä hankkeista. Kriteerinä oli linkittyminen ko. Teemaan ja se, että hankeorganisaationa on joku alueellinen toimija mukana.

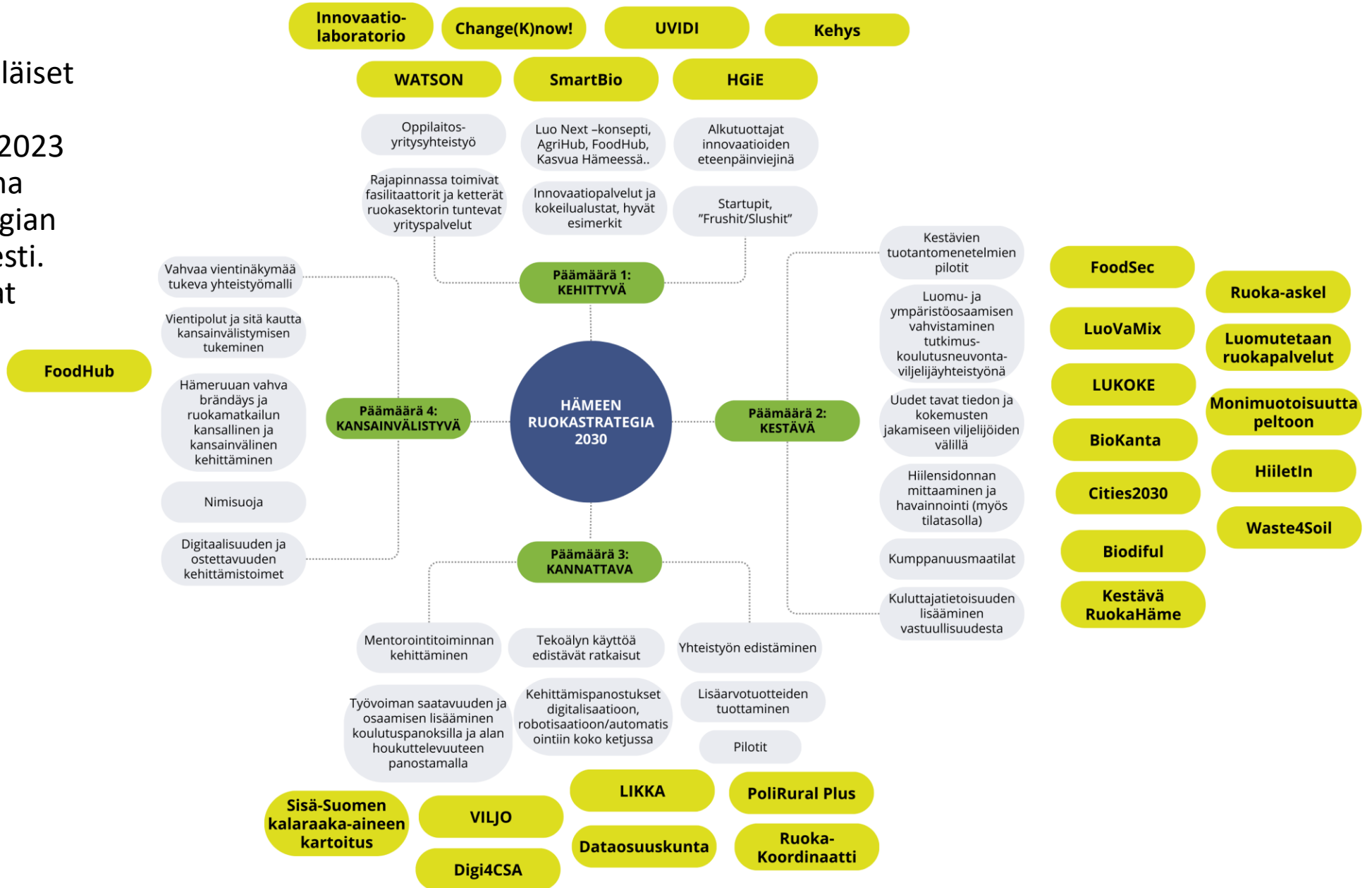
Listaukseen otettiin hankkeita julkisista hankerekistereistä ja organisaatioiden kotisivuilta. Hankkeet jaoteltiin Hämeen ruokastrategian mukaisiin teemoihin (päämääriin) ja niistä koostettiin diassa 9 näkyvä hankekartta.

Tavoitteena oli löytää ja pyytää toimijoita tuomaan esille myös suunnittelu- tai hakuvaiheessa olevat hankkeet. Näitä tuli vain yksi, joten niitä ei ole katsauksessa.

Hankelistaus: [Hämeen ruoantuotannon hankkeiden tilannekatsaus 12.12.2023](#)

HUOM. Toimijoiden päivitettävissä oleva hankelistaus löytyy [tästä](#) ja Kestävä RuokaHäme – Teamsistä.

Kanta- ja pääjähämäläiset ruoantuotannon kehittämishankkeet 2023 (keltaisella) jaoteltuna Hämeen ruokastrategian päämäärien mukaisesti. Harmaat laatikot ovat strategian toimenpide-ehdotuksia.

Yhteisen hämäläisen ruoantuotannon kehittämisen tiekartan muodostaminen (työpajatyöskentely)

Sanna Lento

Työpajatyöskentely

- Työpajassa pohdimme Hämeen ruokastrategian päämäärien mukaisissa ryhmissä olevia hankkeita. Niitä sai siirtää toisiin teemoihin, jos se oli sopivampi ja puuttuvia hankkeita sai lisätä. Myös hankkeiden toimenpiteitä sai lisätä, jos vastaavaa toimenpidettä ei kartasta löytynyt.
- Haasteena oli se, että hankkeiden toimijoita ei ollut kovin montaa mukana ja käynnissä olevat hankkeet eivät olleet kaikille tuttuja.
- Toisena tehtävänä oli pohtia, mitkä strategian tuloksellisuusmittareista vastasivat parhaiten ryhmän mielestä ko. päämäärää. Ryhmä pohti myös, puuttuiko strategiasta oleellisia indikaattoreita. Taustatietona ryhmille jaettiin Hämeen maaseutusuunnitelmasta, maakuntastrategioista ja älykkään erikoistumisen strategioista (ÄES) "Mittaritaulukko" (dia 12).
- Dioissa 13-16 on nostoja ryhmien käymistä keskusteluista.

Hämeen ruokastrategia 2030	Vihreän kasvun Häme (ELY 2014-2020)	Hyvää elämää maaseudulla (ELY 2023-2027)	Päijät-Hämeen maakuntastrategia	Päijät-Häme: ÄES	Kanta-Hämeen maakuntaohjelma + ÄES (sis. Päijät-Hämeen) Elinvoimakatsaus
TKI-panostukset/yritykset/koulutus/tutkimus/neuvonta	Tutkimustulosten hyödyntäminen hankkeissa	Uudet yritysverkostot	Sosiaalinen osallisuus	TKI-panostukset: T&K-menot Päijät-Hämeessä	Elinkeinokatsaus (aloittaneet ja lopettaneet yritykset)
Erilaisten rahoitusinstrumenttien käyttö	Innovatiiviset ratkaisut logistiikassa, yhteistyössä, markkinoinnissa	Maa- ja metsätalouden innovaatiot alueella	Vähähiilinen talous ja ympäristön kestävä kehitys	Laadullinen seuranta: tiekarttojen toteutuminen	Elinkeinokatsaus (yrityskanta)
Uudet liiketoimintaratkaisut ja innovaatiot	Ruokaketjun toimijoiden yhteishankkeiden määrä ja tulokset	Yritysten investoinnit strategian painopistealoilla	Alueen talous ja kilpailukyky	Kestävän kehityksen mittarit: kasvihuonepäästöt Päijät-Hämeessä	
Uudet kumppanuudet	Toteutuneet ympäristöinvestoinnit	Yritysten kilpailukyvyyn ja osaamisen parantuminen hanketoimintaan osallistuvilla yrityksillä	Työmarkkinatilanne	Kansallisen ja kansainvälisen rahoituksen saaminen alueelle: MEUR	
Erilaiset hiiliohjelmat ja -laskurit, kestävyysertifikaatit	Erytisympäristötukisopimukset	Uudet perustettavat yritykset	Väestönkehitys ja hyvinvointi	Toimialakohtaiset mittarit: henkilöstömäärä	
Ympäristötukijärjestelmään sitoutuneiden tilojen määrä	Luomutuotannon osuus viljelyalasta	Uudet ja säilytettävät työpaikat		Yritysten sijoittuminen alueelle: yritysperustanta	
Kierrätysravinteiden käyttö	Luomutilojen osuus maataloista	Maatilojen investoinnit tuotantosuunnittain		Oppilaitos-yritysyhteistyö	
Luonnon monimuotoisuusseuranta	Luomun osuus peltopinta-alasta	Sukupolvenvaihdokset maataloilla (aloittavat viljelijät)		Kansainvälisyys: Päijät-Hämeen viennin arvo	
Luomuviljelyalan ja -markkinan kehitys	Asenteet lähiruokaa kohtaan	Omistajan- ja sukupolvenvaihdokset maaseudun mikro- ja pienyrityksissä			
Lähiruuan käyttöaste julkisella sektorilla	Lähi- ja luomuruuan käyttö julkisissa ruokapalveluissa				
Tuottavuuskehitys (Tilastokeskus/aluetilinpito)	Kilpailukyky suhteessa muihin maakuntiin (bruttotulot, investoinnit, spv:t)				
Maatalouden kannattavuusseuranta (Luke/yrittäjätulot, kannattavuuskerroin)	Hämeen osuus maatalouden bruttotuloista	Maatilojen määrä, tilakoon kehitys			
Työllisyys ja työpaikat	Elintarvikeyritysten määrä, kehitys				
Jalostusarvo, arvonlisä (BKT)	Elintarvikeyritysten määrä				
Koulutuspaikat	Uudet yritykset, investoinnit				
Ruokamatkailutuotteiden määrä, -matkailun arvo (matkailutilastot)	Elintarvikeyrityksien investoinnit, myönnetyt yritystuet				
Kansainvälistymis- ja yritysyrityshankkeiden lkm	Maa- ja elintarviketalouden kehitysluvut tuotannonaloittain				
Viennin arvo	Jalostusketjun yritysostoiminnan kehittämistoimenpiteet, investoinnit				
	Liiketoimintaosaamisen lisäämisen hankkeet				
	Hämäläisen ruokatuotannon tunnettuuden lisääntyminen				

Värien selitykset:

TKI + verkostot / yhteistyö	Vihreä siirtymä + kestävyys	
Yritykset ja elinvoima	Osaaminen ja koulutus	Kansainvälisyys / vienti

Eri ohjelmien mittareita luokiteltuna vastaaviin teemoihin värien mukaan.

Päämäärä 1: Kehittyvä - Vahvasti omaan tekemiseen ja uudistumiseen profiloituvat hämäläiset ruokamaakunnat, joilla vahva tutkimus-koulutus-neuvonta-yrittäjäyhteistyö ja kansainväliset verkostot

Tärkeimmät mittarit:

- TKI-panostukset
- Erilaiset rahoitusinstrumentit
- Uudet kumppanuudet ja yhteistyösopimukset
- **Uuden tiedon & uusien kokonaisuuksien koulutusmallit**

Esimerkkejä uusista kumppanuuksista:

- Kanta-Häme/Agrifood, HAMK S3, High Tech Farming partnership
- ERIAFF Network, European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry

Uusia hankkeita:

- Työelämän rakennemuutoksen tukeminen elintarvikealalla -koulutukset alkavat 2024, Jotpa/OPH rahoitus, Faktia
- Dairy systems, OKM (ukrainalaisille)

Poimintoja työpajakeskustelusta:

- Yhteistyöllä on suuri merkitys
- Vastaaville työpajoille on tarvetta, koska keskusteltavaa riittää.
- Turun yliopiston Flavoria tutkimusympäristö (bechmarkkaus)

Päämäärä 2: Kestävä - Kanta- ja Päijät-Häme ovat edelläkävijöitä alueellisesti kestäväen ruokajärjestelmän toteuttamisessa

Mittareita (uusia ehdotuksia tummennetulla):

- Erilaiset hiiliohjelmat ja –laskurit, kestävyyssertifikaatit
- Ympäristötukijärjestelmään sitoutuneiden tilojen määrä, ympäristötoimenpiteiden seuranta
- Kierrätysravinteiden käyttö
- Luomuviljelyalan ja -markkinan kehitys
- **Biojätteen kierrätysaste**
- **Kotimaisuusaste**
- **Lähirooka/kasvisruokatarjonta**
- **Kertakäyttöastioiden määrän väheneminen**
- **Kierrätettävien pakkausmateriaalien määrä**

Poimintoja työpajakeskustelusta:

- Toimenpiteet laajoja. Huomioitava myös ruokateollisuus, jälleenmyynti, markkinointi ja kuluttajanäkökulma (toimenpiteissä ja mittareissa).
- Ekologia
- Ruokakulttuurihanke, ml. ravitsemus
- Kuluttajanäkökulma
- Korostettaisiin ruoan kotimaisuutta ja kotimaisen kalan käyttöä
- Metsänäkökulma: marjat, sienet

Päämäärä 3: Kannattava - Hämäläisen ruokaketjun kannattavuus rakentuu yhteistyölle, osaamiselle ja avoimuudelle.

Mittarit (uusia ehdotuksia):

- Työllisyys ja työpaikat
- **Investoinnit**
- **Sukupolvenvaihdokset**
- Alueen talous ja kilpailukyky

Uusia hankkeita:

- Tilalle töihin (lisätty)
- Pro-opetusmaatilat
- Komio-hanke
- AGRIHUB -alusta

Poimintoja työpajakeskustelusta

- Opetusmaatilat
- Työllisyys ja työpaikat tärkeitä. Työvoiman saatavuuteen ja osaamisen lisäämiseen useita hankkeita menossa.

Päämäärä 4: Kansainvälistyvä- Suomiruokaa maailmalle vahvasti hämäläisyritysten voimin

Mittarit:

- **Vientiyritysten määrä (saisiko tullaustiedoista?)**
- Viennin arvo
- Ruokamatkailutuotteiden määrä, ruokamatkailun arvo (matkailutilastoista)

Uusia hankkeita:

- Hungry for Finland, Kansallinen ruokamatkailustrategia
- Food Campus Finland

Poimintoja työpajakeskustelusta:

- Mitä kansainvälistyminen tarkoittaa? Ruotsinlaiva, nettisivut englanniksi vai pidemmälle maailmalle?
- [Sweden Foodtech](#), benchmarkkaus
- Koulutusvientä
- Toivehankkeet: nimisuoja, matkailu sekä elintarvike yhdessä
- Nimisuojan edistäminen: Lopen peruna, Salpausselän vesi?
- Kansainvälistymisstrategia: lähteekö maailmalle, miten lähtee ja kuinka lähtee -> kannattaako?

2.11.2023

työpajassa syntynyt yhteisen hämäläisen ruoantuotannon kehittämisen tiekartta.

Työpajatyöskentelyssä tulleet muutokset: lisätty hankkeita (vaaleansinisellä) ja muokattu/lisätty mittareita (vihreällä).

Hanketoimijoiden jatkotapaamisten ja -yhteydenpidon toiveet

Kahoot-kyselyn tulokset:

- live-tapaamisia
- noin 2-4 kertaa vuodessa
- järjestäjiksi alueellisia ruokakoordinaatiohankkeita ja organisaatioita vuorotellen.